

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 362

Zmiany prawodawstwa gospodarczego w okresie transformacji ustrojowej w Polsce

Redaktorzy naukow
Tadeusz Kocowski
Katarzyna Marak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Joanna Szynal
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja współfinansowana z budżetu województwa dolnośląskiego

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-450-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Dorota Ambrożuk: Kształtowanie się europejskiego prawa przewozu osób	11
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Zmiany w prawie bankowym i ubezpieczeniowym w zakresie pośrednictwa finansowego w okresie transformacji ustrojowej. Część 1: Prawo bankowe	25
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Zmiany w prawie bankowym i ubezpieczeniowym w zakresie pośrednictwa finansowego w okresie transformacji ustrojowej. Część 2: Prawo ubezpieczeniowe	36
Monika Chlipała: Promesa w koncesjonowanej działalności gospodarczej ..	49
Marzena Czarnecka: Sposoby zawierania umów z konsumentami w prawie energetycznym od dnia jego powstania do dnia dzisiejszego.....	60
Daniel Dąbrowski: Potrzeba zmian w krajowym prawie przewozowym	70
Joanna Dominowska: Prowadzenie działalności gospodarczej przez organizacje pozarządowe 1989-2014.....	82
Wojciech Fill: Transformacja podatkowych regulacji prawa holdingowego w Polsce	95
Jan Gola: Regulacje antykorupcyjne publicznego prawa gospodarczego a ubieganie się o pozwolenia administracyjne na wykonywanie działalności gospodarczej	109
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: Zakres wolności gospodarczej w polskim hotelarstwie w minionym ćwierćwieczu (1989-2014). Część I: Liberalizm gospodarczy w hotelarstwie lat dziewięćdziesiątych XX wieku.....	121
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: Zakres wolności gospodarczej w polskim hotelarstwie w minionym ćwierćwieczu (1989-2014). Część II: Świadczenie usług hotelarskich jako wolna działalność gospodarcza na gruncie ustawy o usługach turystycznych z 1997 roku	131
Krzysztof Horubski: Ochrona interesów pracowników w systemie zamówień publicznych – wybrane zagadnienia	146
Janusz Kaspryszyn: Ważne przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	160
Aneta Kaźmierczyk, Kinga Michałowska: Ewolucja prawa własności w okresie transformacji gospodarczych przełomu XX i XXI wieku.....	182
Tadeusz Kocowski: Komerccjalizacja przedsiębiorstw państwowych a właścicielskie uprawnienia nadzorcze administracji publicznej.....	196
Piotr Kukuryk: Ewolucja pojęcia „konsument” w polskim prawie cywilnym.	211

Michał Kuźnik: Zakres kognicji sądu upadłościowego w przedmiocie za- twierdzenia układu w postępowaniu upadłościowym	227
Jacek Lachner: Problematyka zmian umowy w związku z nadzwyczajną zmianą okoliczności.....	240
Jolanta Loranc-Borkowska: Nowa regulacja rękojmi za wady rzeczy sprze- danej – uwagi ogólne	251
Aleksandra Lubicz-Posochowska: Podmioty odpowiedzialne za czyn nie- uczciwej konkurencji – wprowadzanie w błąd oznaczeniem przedsięwzię- stwa	264
Małgorzata Mędrala: Ochrona małych pracodawców a transformacja ustro- jowa w Polsce – wybrane zagadnienia	274
Ambroży Mituś: Sekurytyzacja i jej uregulowanie w przepisach prawa kra- jowego – zarys problematyki.....	286
Aleksandra Nowak-Gruca: Środki ochrony praw własności przemysłowej w okresie transformacji ustrojowej (zagadnienia materialnoprawne).....	300
Aldona Piotrowska: Zmiany ustawodawstwa gospodarczego regulującego zawód pośrednika w obrocie nieruchomościami	315
Katarzyna Poroś: Prokura oddziałowa	330
Agnieszka Sobiech: Podmiotowość podatkowa spółek osobowych na prze- strzeni ostatnich 25 lat	342
Tomasz M. Szczurowski: Opcje na prawa udziałowe w procesach inwestycji w spółki niepubliczne	357
Ryszard Szostak: Rozpoznawanie sporów przedumownych z zakresu zamó- wień publicznych po reaktywowaniu mechanizmów rynkowych	370
Andrzej Śmieja: W sprawie funkcji realizowanych przez karę umowną	387
Krzysztof Wesolowski: Konsekwencje sposobu unormowania ochrony pasa- żerów w prawie Unii Europejskiej	399
Magdalena Wilejczyk: Przemiany polskiego prawa firmowego. Wokół (nie)zbywalności firmy	413
Bartosz Ziemblicki: Współpraca Polski z międzynarodowymi organizacjami gospodarczymi w okresie transformacji ustrojowej	424

Summaries

Dorota Ambrożuk: Shaping the European law concerning the carriage of passengers	23
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Changes in banking and insurance law in the range of financial intermediation during the period of political transforma- tion. Part 1 – Banking law	35
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Changes in banking and insurance law in the range of financial intermediation during the period of political transforma- tion. Part 2 – Insurance law	48

Monika Chlipała: A promise in licensed economic activity.....	59
Marzena Czarnecka: Ways of concluding contracts with customers in energy law from the date of its establishment till nowadays.....	69
Daniel Dąbrowski: The need for change in the domestic transport law	81
Joanna Dominowska: Non-governmental organizations business activity 1989-2014	94
Wojciech Fill: Transformation of tax adjustment of holding law in Poland....	108
Jan Gola: Anti-corruption regulations of the public economic law and applying for administrative permission to conduct business activity	120
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: The scope of economic freedom in Polish hospitality in the last twenty five years (1989-2014). Part 1: Economic liberalism in hospitality in the 1990s.....	130
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: The scope of economic freedom in Polish hospitality in the last twenty five years (1989-2014). Part 2: Providing hotel services as a free economic activity based on the 1997 tourist services act.....	145
Krzysztof Horubski: Protection of the interests of workers in the public procurement system – selected issues.....	159
Janusz Kaspryszyn: Important causes of the exclusion of a shareholder from limited liability company	181
Aneta Kaźmierczyk, Kinga Michałowska: The evolution of ownership during the economic transformation of the turn of XX th and XXI st century ...	195
Tadeusz Kocowski: Commercialization of state companies vs. ownership supervision rights of public administration.....	210
Piotr Kukuryk: Evolution of the notion of ”consumer” in the Polish Civil Law	226
Michał Kuźnik: Scope of cognition of the bankruptcy court’s approval of the arrangement in bankruptcy proceedings.....	239
Jacek Lachner: Problem of contract changes in connection with the exceptional change of circumstances	250
Jolanta Loranc-Borkowska: New regulation of the warranty for defects of a sold thing – general comments	263
Aleksandra Lubicz-Posochowska: Entities responsible for an act of unfair competition – misleading indication of the company.....	273
Małgorzata Mędrala: Protection of small employers vs. political transformation in Poland – selected problems	285
Ambroży Mituś: Securitization and regulations pertaining to it in the national legal provisions – outline of the issue.....	299
Aleksandra Nowak-Gruca: Protection measures of industrial property rights in the times of political transformation (substantive issues)	314
Aldona Piotrowska: Changes in the legislation governing the profession of the real estate agent.....	329

Katarzyna Poroś: Branch commercial proxy	341
Agnieszka Sobiech: Tax subjectivity of partnerships in the last 25 years.....	356
Tomasz M. Szczurowski: Options on share-related rights in the processes of private equity investments	369
Ryszard Szostak: Recognizing pre-contractual disputes in public procurement after the reactivation of market mechanisms	386
Andrzej Śmieja: Functions of stipulated penalty	398
Krzysztof Wesółowski: The consequences of the method of protection of passengers in the European Union law	412
Magdalena Wilejczyk: Transformations of the Polish corporate law. Around the (non)transferability of the entrepreneur's name	423
Bartosz Ziemblicki: Cooperation of Poland with international economic organizations during the period of political transformation.....	432

Michał Kuźnik

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

ZAKRES KOGNICJI SĄDU UPADŁOŚCIOWEGO W PRZEDMIOCIE ZATWIERDZENIA UKŁADU W POSTĘPOWANIU UPADŁOŚCIOWYM

Streszczenie: Ustawa *Prawo upadłościowe i naprawcze*, zastępując dwa poprzednio obowiązujące akty prawne, tj. *Prawo upadłościowe* oraz *Prawo o postępowaniu układowym*, dokonała zmian szeregu instytucji prawnych, w tym w szczególności układu zawieranego między upadłym a wierzycielami. Niemniej jednak szereg zasad zostało utrzymanych. W dalszym ciągu układ dla swej ważności, niezależnie od jego typu, wymaga zatwierdzenia sądowego, chociaż katalog przesłanek obligujących sąd do odmowy zatwierdzenia układu został nieco zmieniony. W ramach niniejszego artykułu autor dokonał analizy przesłanek odmowy zatwierdzenia układu.

Słowa kluczowe: upadłość, układ, postępowanie upadłościowe, sąd upadłościowy.

DOI: 10.15611/pn.2014.262.17

1. Wstęp

Układ przyjęty i zatwierdzony w postępowaniu upadłościowym z możliwością zawarcia układu w zakresie materialnoprawnym kształtuje na nowo prawa wierzycieli i obowiązki upadłego¹. Zmiany te mogą być znaczące, jeżeli weźmie się pod uwagę, że układ w swej „krańcowej postaci” może prowadzić do sytuacji, gdzie dłużnik zostaje pozbawiony swojego majątku, jeżeli przewiduje propozycje układu likwidacyjnego. Jednakże układ przyjęty przez zgromadzenie wierzycieli w drodze uchwały nie wywołuje jeszcze skutków prawnych w nim wyrażonych. Stosownie do treści art. 287 ust. 1 p.u.n. układ przyjęty przez zgromadzenie wierzycieli zatwierdza sąd. Tym samym dopiero orzeczenie sądu upadłościowego zatwierdzające układ, z chwilą jego uprawomocnienia się, nadaje mu skuteczność w sferze materialnoprawnej, jak również wywołuje określone skutki natury procesowej (formalnej). Z drugiej strony odmowa zatwierdzenia układu skutkuje koniecznością dokonania

¹ A. Witosz, *Spółka w upadłości układowej*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008, s. 91.

zmiany trybu postępowania upadłościowego na postępowanie obejmujące likwidację majątku dłużnika albo umorzenia postępowania (art. 298 p.u.n.). Postępowanie w przedmiocie zatwierdzenia układu jest istotnym etapem postępowania upadłościowego prowadzonego w opcji układowej, a znaczenie orzeczenia sądowego jest tutaj nie do przecenienia. Wypada zauważyć, że waga postanowienia zatwierdzającego układ była dla części autorów podstawą do przyjęcia, że charakter prawny układu najbardziej zbliżony jest do orzeczenia sądowego². Z kolei inni skłaniający się ku koncepcji, że układ stanowi akt prawny o złożonym, pod względem jurydycznym, charakterze, w ramach którego dochodzi do przenikania się sfery prywatnoprawnej oraz publicznoprawnej, traktowali orzeczenie w przedmiocie zatwierdzenia układu jako jeden z jego „elementów składowych”³.

Zakres kognicji sądu w przedmiocie zatwierdzenia układu ustawodawca zawarł w art. 288 p.u.n. Ze względów natury technicznej kwestia ta została uregulowana w sposób negatywny, tj. ustawodawca w przedmiotowym przepisie określił przesłanki (podstawy) odmowy zatwierdzenia układu. Zgodnie z regułą *lege non distinguente* te same przesłanki decydują o odmowie zatwierdzenia układu restrukturyzacyjnego, jak również układu likwidacyjnego. W pierwszej kolejności wskazać należy, iż przesłanki odmowy zatwierdzenia układu mają charakter niejednorodny. Okoliczności przewidziane w art. 288 ust. 1 p.u.n. (układ narusza prawo, oczywista niemożność wykonania układu) określić można jako obligatoryjne⁴ przesłanki odmowy zatwierdzenia układu. Do takiego wniosku prowadzi użyty przez ustawodawcę zwrot „sąd odmawia”. W przypadku stwierdzenia, że jedna z takich przesłanek istnieje, to zatwierdzenie układu nie zależy już ani od uznania sądu, ani od woli osób bezpośrednio zainteresowanych. Nie ma zatem znaczenia, czy przeciwko układowi zgłoszono zarzuty, czy je cofnięto, czy też strony żądają zatwierdzenia układu pomimo istnienia przesłanek⁵. Inaczej natomiast przedstawia się sytuacja określona

² Pogląd taki na gruncie rozporządzeń Prezydenta RP z 1934 r. *Prawo upadłościowe* (Dz.U. 1991, nr 118, poz. 512 ze zm.) i *Prawo o postępowaniu układowym* (Dz.U. 1934, nr 93, poz. 836 ze zm.) wyrażali m.in.: M. Allerhand, *Prawo upadłościowe. Komentarz. Orzecznictwo*, Wydawnictwo STU, Bielsko-Biała 1999, s. 702; Z. Świeboda, *Komentarz do prawa upadłościowego i prawa o postępowaniu układowym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1996, s. 185-186, jak również J. Korzonek, *Prawo upadłościowe i prawo o postępowaniu układowym. Komentarz T. II*, Oficyna Wydawnicza Bydgoszcz 1992, s. 134.

³ K. Piasecki, *Prawo upadłościowe. Prawo o postępowaniu układowym. Komentarz*, Bydgoszcz – Warszawa 1999, s. 295; D. Czajka, *Układ w prawie układowym*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2002, s. 110; S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i układowe. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003, s. 614; Por. również postanowienie SN z 12 kwietnia 2001 r., II CKN 1349/00.

⁴ D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck Warszawa 2006, s. 639. Można również spotkać określenie „bezwzględne przesłanki odmowy zatwierdzenia układu”. Zob. S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013, teza 1 do art. 288 oraz Z. Świeboda, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2006, teza 1 do art. 288.

⁵ S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze...*, teza 1 do art. 288.

w ust. 2 art. 288 p.u.n. Ustawodawca pozostawił bowiem uznaniu sędziowskiemu kwestię odmowy zatwierdzenia układu na wypadek, gdy żądają tego wierzyciele rażąco pokrzywdzeni jego treścią, którzy głosowali przeciwko jego przyjęciu, a następnie zgłosili przeciwko niemu zarzuty. Tym samym można tutaj mówić wyłącznie o fakultatywnej przesłance odmowy zatwierdzenia układu. W pełni należy podzielić stanowisko, że podstawą odmowy zatwierdzenia układu mogą być jedynie okoliczności wskazane w art. 288 p.u.n.⁶ Zatem katalog przesłanek warunkujących odmowę zatwierdzenia układu ma charakter zamknięty.

Podkreślenia wymaga okoliczność, że kompetencja sądu upadłościowego sprowadza się jedynie do zatwierdzenia, względnie odmowy zatwierdzenia, układu. Natomiast w żadnym wypadku sąd upadłościowy nie jest uprawniony do ingerowania w merytoryczną stronę treści układu poprzez kształtowanie jego treści. Innymi słowy, jeżeli istnieją ku temu przesłanki, sąd musi albo może odmówić zatwierdzenia układu bez jakiegokolwiek modyfikacji jego treści⁷. Dla oceny możliwości zatwierdzenia układu bez znaczenia pozostaje, kto był autorem propozycji układowych. Z drugiej strony okoliczność, że sąd ogłosił upadłość z możliwością zawarcia układu na podstawie wniosku zawierającego propozycje, które następnie zostały przyjęte przez zgromadzenie wierzycieli, nie wyklucza, że sąd ostatecznie odmówi zatwierdzenia układu. Sąd na tym etapie postępowania nie jest uprawniony do badania, czy załączone do wniosku propozycje układowe obligują, względnie uprawniają, sąd do odmowy zatwierdzenia układu⁸. Regulacja prawa upadłościowego i naprawczego, w przeciwieństwie do rozwiązań przyjętych w niemieckim prawie insolwencyjnym⁹, nie przewiduje tzw. wstępnego badania przez sąd propozycji układowych. Bezsprzecznym także jest, że orzeczenie sądu w przedmiocie zatwierdzenia dotyczy układu jako całości. Tym samym wykluczona jest możliwość zatwierdzania układu w części, nawet gdyby w pozostałym zakresie układ nadawał się do wykonania¹⁰. W kwestii momentu miarodajnego do oceny przesłanek wskazanych w art. 288 p.u.n. należy w pełni podzielić stanowisko, zgodnie z którym przy orzekaniu o dopuszczalności układu należy brać pod uwagę stan istniejący w chwili zamknięcia rozprawy wyznaczonej w przedmiocie zatwierdzenia układu. Do tezy takiej prowadzi odpowiednie stosowanie art. 316 k.p.c. w zw. z art. 229 p.u.n.

⁶ Z. Świeboda, *Prawo...*, teza 7 do art. 288; S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze...*, teza 3 do art. 288.

⁷ A. Witosz, *Spółka...*, s. 90; M. Allerhand, wyd. cyt., s. 720.

⁸ A. Witosz, *Spółka...*, s. 90.

⁹ Por. § 231 Insolvenzordnung.

¹⁰ Z taką sytuacją możemy mieć teoretycznie do czynienia, gdy układ obok restrukturyzacji wierzycielności przewiduje postanowienia dodatkowe sprzeczne z prawem lub też dokonuje restrukturyzacji wierzycielności z mocy prawa wyłączonych z układu.

2. Obligatoryjne przesłanki odmowy zatwierdzenia układu

2.1. Naruszenie prawa

Na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego katalog obligatoryjnych przesłanek odmowy zatwierdzenia układu był uregulowany nieco odmiennie. Odpowiednie przepisy powołanych rozporządzeń z 1934 r., tj. art. 191 p.u. oraz art. 64 p.p.u. jako takie przesłanki ujmowały identycznie sytuacje, gdy:

- układ był niedopuszczalny w myśl ówczesnego prawa,
- zwołanie zgromadzenia wierzycieli lub głosowanie odbyło się wbrew przepisom ówczesnego prawa, o ile uchybienia te mogły mieć istotny wpływ na wynik głosowania,
- układ sprzeciwiał się dobrym obyczajom lub porządkowi publicznemu.

Dodatkowo art. 64 p.p.u. wskazywał na obowiązek odmowy zatwierdzenia układu dotyczącego przedsiębiorstwa państwowego w przypadku, gdy jego zatwierdzeniu sprzeciwi się organ założycielski lub organ reprezentujący Skarb Państwa.

Przechodząc do omówienia pierwszej z przesłanek obligatoryjnych wymienionych w art. 288 ust. 1 p.u.n., zaznaczyć należy, iż ustawodawca zrywa obecnie ze zwrotem „niedopuszczalność w myśl niniejszego prawa”, wskazując na naruszenie prawa jako podstawę odmowy zatwierdzenia układu. Tym samym nie może być żadnych wątpliwości, że chodzi tutaj o prawo jako system, a nie wyłącznie ustawę *Prawo upadłościowe i naprawcze*, chociaż wydaje się, że duża część takich przypadków będzie dotyczyła naruszenia przepisów tej ustawy¹¹. Konieczność powyższych zmian w porównaniu z poprzednio obowiązującym stanem prawnym jest, jak można przypuszczać, związana z przyjętą formułą otwartego katalogu propozycji układowych. Jako przykłady takiego stanu rzeczy najczęściej podaje się w literaturze sytuacje, gdy układ jest niedopuszczalny¹² co do zasady, bądź też zawiera postanowienia niedopuszczalne w myśl prawa polskiego, w tym ustawy *Prawo upadłościowe i naprawcze*, tj.: przewiduje sposoby restrukturyzacji nieznane prawu polskiemu, propozycje układowe nie są równe wobec wierzycieli tej samej kategorii interesów, układ przyznaje większe korzyści niektórym wierzycielom w sposób sprzeczny z treścią art. 279 p.u.n. lub też przewiduje obowiązki sprzeczne z prawem polskim¹³. Niemniej jednak wypada zauważyć, że obecnie skutek otwartego katalogu propozycji układowych powołanie się na okoliczność niedopuszczalności określonych propozycji układowych będzie utrudnione¹⁴, aczkolwiek nie jest to z góry wykluczone¹⁵.

¹¹ A. Witosz, *Prawo...*, s. 53; A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, teza 1 do art. 288.

¹² D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 640.

¹³ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Wolters Kluwer 2010, wyd. 3, teza 3 do art. 288.

¹⁴ A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, teza 1 do art. 285.

¹⁵ Jako przykład można wskazać propozycje układowe obejmujące należności z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, które przewidują sposób restrukturyzacji zobowiązań odmienny, niż

Za przypadki naruszenia przez układ prawa należy uznać również brak zgody prezesa UOKiK na koncentrację lub Komisji Europejskiej na pomoc publiczną, jeśli takowe byłyby w konkretnym przypadku wymagane¹⁶. W literaturze wyrażono również pogląd, że w przypadku, gdy stan majątkowy dłużnika w chwili orzekania w przedmiocie zatwierdzenia układu pozwala na pokrycie zobowiązań w pełnej wysokości, sąd winien odmówić zatwierdzenia układu, albowiem jeżeli dłużnik jest wypłacalny, to tym samym postępowanie upadłościowe jest niedopuszczalne w myśl przepisów prawa (art. 10 p.u.n.)¹⁷. W przypadku przyjęcia układu likwidacyjnego, zdaniem F. Zedlera, odmowa jego zatwierdzenia powinna mieć miejsce, gdy nie została wskazana osoba odpowiedzialna za przeprowadzenie likwidacji majątku upadłego, albowiem element ten stanowi *essentialia negotii* treści układu likwidacyjnego¹⁸.

Przyjąć należy, że układ narusza prawo również w sytuacji, gdy w toku postępowania upadłościowego doszło do uchybień proceduralnych w związku z jego przyjęciem¹⁹. Oczywiście w związku z uchybieniami natury formalnej pojawia się tutaj istotne zagadnienie, które obecnie nie jest jednoznacznie rozstrzygnięte przez ustawodawcę. W praktyce mogą bowiem pojawić się uchybienia formalne, które jednak nie zaważą na wyniku głosowania. Innymi słowy, wynik głosowania byłby identyczny, gdyby tych uchybień nie popełniono, tj. układ zostałby przyjęty przez wierzycieli. Przepisy prawa upadłościowego i prawa o postępowaniu układowym wyraźnie stanowiły, że odmowa zatwierdzenia układu następuje, o ile uchybienia te miały wpływ na wynik głosowania²⁰. Mimo że redakcja przepisu art. 288 ust. 1 p.u.n. wskazuje jedynie na naruszenie prawa, w doktrynie przyjmuje się, że uchybienia proceduralne będą prowadziły do odmowy zatwierdzenia układu, o ile wywarły wpływ na wynik postępowania²¹.

Osobnego rozważenia, z punktu widzenia analizowanej przesłanki naruszenia prawa, wymaga sytuacja, gdy na etapie postępowania w przedmiocie zatwierdzenia układu sąd upadłościowy dochodzi do przekonania, że wierzyciele zostaliby zaspo-

przewiduje to art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. 2009, nr 205, poz. 1585 z późn. zm.).

¹⁶ A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, teza 1 do art. 285.

¹⁷ D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 640.

¹⁸ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 9 do art. 288.

¹⁹ Zwołanie zgromadzenia wierzycieli odbyło się wbrew przepisom prawa upadłościowego i naprawczego (nie dokonano odpowiednich obwieszczeń, obwieszczenia o zgromadzeniu wierzycieli nie zawierały przepisanej treści, wierzycielom nie doręczono propozycji układowych lub informacji o podziale na kategorie interesów, nie zachowano terminów ustawowych), głosownie nad układem odbyło się wbrew przepisom *Prawa upadłościowego i naprawczego*.

²⁰ W tej kwestii porównaj przykład podawany przez M. Allerhanda w: M. Allerhand, wyd. cyt., s. 745.

²¹ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 3 do art. 288; D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 640; Z. Świeboda, *Prawo...*, teza 2 do art. 288.

kojeni w stopniu wyższym w drodze likwidacji masy upadłości niż na warunkach określonych w układzie. Nie ulega wątpliwości, że art. 17 ust. 1 p.u.n. nie zakreśla żadnego terminu, wskazując jedynie, że sąd może zmienić postanowienie o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika, jeżeli podstawy przeprowadzenia takiego postępowania ujawniły się dopiero w toku postępowania. Nasuwa się tutaj wątpliwość, czy sąd w takiej sytuacji powinien odmówić zatwierdzenia układu. Za takim obowiązkiem sądu opowiedziała się D. Zienkiewicz, wskazując, że przy wyborze trybu postępowania sąd kieruje się interesem wierzycieli²². Nie negując argumentów natury aksjologicznej przemawiających za takim rozwiązaniem, przedstawione stanowisko wydaje się dyskusyjne. W sytuacji, gdy układ narusza prawo, sąd zobowiązany jest odmówić zatwierdzenia układu. Natomiast art. 17 ust. 1 p.u.n. ma charakter upoważniający, dając sądowi jedynie możliwość dokonania zmiany trybu postępowania. Gdyby zatem przyjąć, że odmowa zatwierdzenia układu jest tutaj obowiązkowa, to również zmiana trybu postępowania objawia się jako obligatoryjna, a takie rozumowanie razi brakiem spójności. Na wcześniejszym bowiem etapie postępowania sąd jest jedynie uprawniony do zmiany trybu postępowania, aby potem na podstawie tych samych okoliczności być zobowiązanym do odmowy zatwierdzenia układu. Tym samym uważam, iż upoważniający charakter normy z art. 17 ust. 1 p.u.n. wyklucza obowiązek odmowy zatwierdzenia układu, gdy na tym etapie sąd dochodzi do wniosku, że opcja likwidacyjna jest dogodniejsza dla wierzycieli. Natomiast nie jest wykluczone, że w takiej sytuacji sąd będzie uprawniony do odmowy zatwierdzenia układu, jednak już z innej podstawy prawnej, tj. art. 288 ust. 2 p.u.n., o ile dojdzie do przekonania, że głosujący przeciwko układowi wierzyciele są rażąco pokrzywdzeni jego postanowieniami. Jednakże będzie to wymagało dodatkowej zapobiegliwości ze strony takich wierzycieli – w postaci zgłoszenia zarzutów.

Na koniec rozważań na temat przesłanki naruszenia prawa przez układ poruszenia wymaga kwestia zakresu stosowania niektórych przepisów *Kodeksu cywilnego*. W pierwszej kolejności wypada odnieść się do art. 58 k.c. przy ocenie dopuszczalności zatwierdzenia układu. Powołanie się na §1 art. 58 k.c. nie budzi wątpliwości. Tym samym sąd winien odmówić zatwierdzenia układu w sytuacji, gdy jest on sprzeczny z prawem²³, jak również gdy jego postanowienia z formalnego punktu widzenia zgodne z przepisami prawa mają na celu obejście ustawy²⁴. W art. 58 §2 k.c.

²² D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 640.

²³ Słusznie zauważa A. Witosz, że zwrot „układ narusza prawo” to nie to samo, co „sprzeczność z prawem” (por. art. 58 §1 k.c.). Naruszenie prawa nie musi oznaczać sprzeczności z prawem. W efekcie każda sprzeczność z prawem jest równocześnie naruszeniem prawa, ale nie każde naruszenie prawa musi oznaczać sprzeczność z prawem, zob. A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, s. 372.

²⁴ Tak D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 640.

ustawodawca zawarł regułę, zgodnie z którą czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego jest nieważna. Podkreślić należy, nie wdając się tutaj w głębsze dociekania, iż układ w sferze materialnoprawnej niewątpliwie stanowi czynność prawną. Co prawda obecnie art. 288 ust. 1 p.u.n. w przeciwieństwie do poprzednio obowiązującego stanu prawnego nie odwołuje się wprost do klauzuli dobrych obyczajów czy też klauzuli porządku publicznego. Jednakże, jak już podkreślono, przedmiotowy przepis odwołuje się do naruszenie prawa rozumianego jako system, a nie konkretny akt prawny. Dlatego też brak podstaw do przyjęcia, że sądowa kontrola układu nie obejmuje normy zawartej w art. 58 §2 k.c. Reasumując powyższe wywody, sąd winien odmówić zatwierdzenia układu, jeżeli jego postanowienia naruszają zasady współżycia społecznego. Przy tym w uzasadnieniu takiego orzeczenia winna być wskazana zasada, względnie te zasady, których naruszenie stwierdził sąd upadłościowy. Powyższe stanowisko jest dość powszechnie przyjmowane w doktrynie²⁵. Natomiast nie jest możliwe odpowiednie stosowanie przez sąd upadłościowy reguły zawartej w art. 58 § 3 k.c., albowiem kompetencja sądu w przedmiocie zatwierdzenia układu dotyczy tego aktu prawnego jako całości. Zatem sąd nie ma uprawnienia do modyfikacji treści układu oraz zatwierdzenia go w określonej części.

Poza art. 58 k.c. analizy wymaga kwestia odwołania się sądu na etapie oceny przyjętego układu do reguł wskazanych w art. 353¹ k.c. Możliwość odmowy zatwierdzenia układu z powołaniem się na przekroczenie granic swobody kontraktowej (umów) wydaje się naturalna, o ile przyjmuje się umowną koncepcję charakteru prawnego układu. W takiej sytuacji układ, rozumiany jako umowa zawierana między upadłym a wierzycielami, traktowany byłby jako instrument kształtowania umownych stosunków zobowiązaniowych pomiędzy zainteresowanymi stronami²⁶. Niemniej umowny charakter układu nie jest w obecnym stanie prawnym do obrony. Podobnie należy ocenić próbę kwalifikacji układu jako szczególnego rodzaju ugody sądowej. Tym samym odwołując się do literalnego brzmienia art. 353¹ k.c., a także reguły wykładni systemowej, przepis ten nie miałby zastosowania na etapie sądowego zatwierdzenia układu, albowiem swoboda kształtowania stosunków zobowiązaniowych dotyczy tylko tych, które mogą być kształtowane w drodze umowy, z wyłączeniem czynności pozaumownych, w tym zwłaszcza czynności prawnych

²⁵ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 3 do art. 288; D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 640; S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze...*, teza 1 do art. 288.

²⁶ W literaturze przez pojęcie swobody umów rozumie się kompetencję podmiotów prawa cywilnego do kształtowania stosunków prawnych (zobowiązaniowych) za pomocą umów. Zob. A. Kidyba, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna*, red. A. Kidyba, Wydawnictwo Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010, teza 1 do art. 353¹; P. Machnikowski, *Swoboda umów według art. 353¹ KC. Konstrukcja prawna*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 20; R. Trzaskowski, *Granice swobody kształtowania treści i celu umów obligacyjnych*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2005, s. 33-34.

jednostronnych²⁷. Jak wskazywano, układ ma charakter aktu prawnego *sui generis*, który nie daje się zaklasyfikować w ramach tradycyjnie przyjmowanego podziału czynności prawnych na czynności jednostronne, umowy oraz uchwały. Natomiast jest niewątpliwym, że w drodze układu dochodzi do kształtowania (restrukturyzacji) zobowiązaniowych stosunków prawnych. Co więcej, układ, w tym układ likwidacyjny, czasami wykraczać będzie poza relacje prawne istniejące między upadłym a wierzycielami, albowiem może on być również źródłem stosunków zobowiązaniowych, których podmiotem będą osoby trzecie. Dotyczy to sytuacji, gdy układ przewiduje zabezpieczenie osoby trzeciej bądź też układ likwidacyjny przewiduje inny sposób likwidacji, np. poprzez odpłatne przejęcie majątku upadłego przez osobę trzecią. Kwestia jest o tyle istotna, że art. 353¹ k.c., w przeciwieństwie do wcześniej analizowanego art. 58 k.c., nakazuje dokonać oceny również pod kątem natury (właściwości) stosunku zobowiązaniowego, choć nie sposób nie zauważyć, że określenie natury (właściwości) stosunku prawnego następuje poprzez analizę obowiązującego prawa. Wydaje się, że pomimo braku możliwości traktowania instytucji układu jednolicie, jako umowy, sąd upadłościowy w toku badania przyjętego układu mógłby odmówić jego zatwierdzenia, jeżeli doszedłby do przekonania, że treść układu narusza naturę (właściwość) stosunku zobowiązaniowego, jeżeli nie poprzez bezpośrednie odwołanie się do treści art. 353¹ k.c., to poprzez analizę obowiązującego prawa. Przykładowo można wskazać na hipotetyczną sytuację, gdzie na skutek postanowień przyjętego układu, w tym ustanowiony przez niego system zabezpieczeń²⁸, wierzyciel mógłby uzyskać świadczenie wyższe niż wynikające pierwotnie z wierzytelności objętej układem.

2.2. Niewykonalność układu

Zgodnie z art. 288 ust. 1 p.u.n. sąd odmawia zatwierdzenia układu, jeżeli jest oczywiste, że układ nie będzie wykonany. W kontekście przedmiotowej przesłanki można dla porównania wskazać, że *Prawo upadłościowe*, jak również *Prawo o postępowaniu układowym* nie zawierały wprost takiej przesłanki. Niemniej jednak nie oznacza to, że ówczesnie układ niewykonalny już na etapie postępowania w przedmiocie jego zatwierdzenia musiał być zatwierdzony przez sąd, aby następnie mógł zostać wzruszony w trybie przepisów o jego uchyleniu. Znamienna w tym zakresie

²⁷ A. Kidyba, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna*, red. A. Kidyba, Wydawnictwo Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010, teza 3 do art. 353¹; T. Wiśniewski, [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, red. G. Bieniek, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2011, teza 20 do art. 353¹. Niemniej jednak wyrażane jest stanowisko dopuszczające możliwość kształtowania dwustronnie zindywidualizowanych stosunków prawnorzeczowych, zob. P. Machnikowski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz do art. 1 – 534. Tom I*, red. E. Gniewek, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004, art. 353¹, nb. 2.

²⁸ Chodzi w tym przypadku zarówno o zabezpieczenia osobowe, jak i rzeczowe udzielane przez osoby trzecie.

była uchwała Sądu Najwyższego z 20 lipca 1995 r.²⁹, w której wyrażono zapatrywanie, iż zatwierdzenie układu w sytuacji, gdy jest on faktycznie niewykonalny, jest sprzeczne z samą istotą postępowania układowego, a tym samym godzi w porządek publiczny.

Na odmowę zatwierdzenia układu w sytuacji, gdy jest oczywiste, że nie będzie on wykonany, pozostają bez wpływu przyczyny takiego stanu rzeczy³⁰. Nie jest zatem istotne, czy zdarzenia, które doprowadziły do niewykonalności układu, powstały z przyczyn zależnych od woli podmiotów zainteresowanych. Podobnie prawnie obojętna dla oceny sądu pozostaje okoliczność, kiedy ta niewykonalność nastąpiła. Zatwierdzenie układu będzie podlegać odmowie, gdy był on niewykonalny w chwili jego zawierania, jak również gdy stał się niewykonalny w terminie późniejszym, a przed jego zatwierdzeniem. Z punktu widzenia oceny dokonywanej przez sąd upadłościowy istotne jest wyłącznie, czy układ jest możliwy do wykonania na chwilę zamknięcia rozprawy wyznaczonej w celu jego zatwierdzenia. Kwestią otwartą pozostaje, w jaki sposób sąd dochodzi do przekonania, że układ jest niewykonalny. Zaznaczyć należy, że ustawa wymaga tutaj pewności w tej kwestii. Z. Świeboda wskazuje, że o braku możliwości wykonania układu można mówić w sytuacji, gdy zawiera on postanowienia, które w dotychczasowej działalności upadłego doprowadziły do jego niewypłacalności, przy jednoczesnym braku rozwiązań w zakresie restrukturyzacji w przyjętym układzie, które doprowadziły do sanacji przedsiębiorstwa upadłego³¹. Nie negując powyższych uwag, nie sposób pominąć kwestii, że w większości przypadków zawarte w nich wskazówki mogą okazać się niewystarczające. W literaturze wyrażane jest stanowisko, że w wielu przypadkach sąd, mając wątpliwości w tej kwestii, będzie musiał skorzystać z opinii biegłego³². Zdaniem F. Zedlera ocena, czy zachodzą okoliczności uniemożliwiające wykonanie układu, sąd ustala na podstawie opinii biegłego, sporządzonej w trybie art. 31 p.u.n., oraz materiału dowodowego dostarczonego przez wnoszącego zarzuty³³. Co więcej, sformułowany jest również pogląd, podający w wątpliwość, czy opinia wydana w oparciu o art. 31 p.u.n. będzie tutaj wystarczająca. W kontekście poruszanego zagadnienia celowe wydaje się przytoczenie stanowiska, jakie zajął A. Witosz: „Wydaje się, że sąd może w tym zakresie posiadać jedynie wątpliwości i wyznaczony winien być biegły. Niewystarczająca jest opinia biegłego wydana w oparciu o art. 31. W tej opinii następuje bowiem badanie stanu przedsiębiorstwa przez pryzmat zachowania terminu do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Materia z art. 288 ust. 1 winna brać pod uwagę nie tylko stan przedsiębiorstwa (ale już na zupełnie inną

²⁹ Uchwała SN z 20.07.1995 r., III CZP 87/95, OSNC 1995, Nr 11, poz. 162.

³⁰ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 4 do art. 288.

³¹ Z. Świeboda, *Prawo...*, teza 7 do art. 288.

³² A. Witosz, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Zwięzły komentarz*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz – Katowice 2003, s. 53; A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, teza 3 do art. 288.

³³ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 4 do art. 288.

chwile niż z art. 31), lecz także treść propozycji w ujęciu czasowym wykonania układu z uwzględnieniem uwarunkowań obiektywnych w tym okresie. Wydaje się, że o wiele skuteczniejszym materiałem dla sądu będzie uzasadnienie tak sformułowanego zarzutu przez wierzyciela, który powołuje się na tę przesłankę. Można nawet zobowiązać takiego wierzyciela do wskazania argumentów przemawiających za ową oczywistością niewykonania układu³⁴. Należy podzielić uwagę, że zasadniczym źródłem wątpliwości sądu co do możliwości wykonania przyjętego układu będzie opinia nadzorczy sądowego lub zarządcy, skoro wierzyciele mogą zagłosować za układem, pomimo że w sprawozdaniu, o którym mowa w art. 283 ust. 1 p.u.n., sformułowano negatywną opinię³⁵.

Niezależnie od przedstawionych powyżej stanowisk doktryny samo badanie możliwości wykonania układu w drodze opinii biegłego na etapie jego sądowej kontroli uważam za polemiczne. Stosownie do treści art. 288 ust. 1 p.u.n. odmowa zatwierdzenia układu następuje w sytuacji, gdy jest oczywiste, że układ nie będzie wykonany. Można rzecz jasna przyjąć, że oczywistość, o której mowa w analizowanym przepisie, to sytuacja, gdy materiał dowodowy, w tym ewentualna opinia biegłego, jednoznacznie wskazuje na brak realności wykonania układu. Z drugiej strony możliwe jest przyjęcie ścisłego rozumienia oczywistej niewykonalności układu. Innymi słowy oczywista niewykonalność układu ma miejsce, jeżeli sąd upadłościowy dochodzi do takiego wniosku na podstawie analizy treści przyjętego układu i uzasadnienia do złożonych propozycji układowych, tj. sposób restrukturyzacji zobowiązań upadłego pozostaje w sprzeczności w stosunku do uzasadnienia propozycji układowych. Na taką sytuację może wskazywać opinia składana przez nadzorcę sądowego lub zarządcę. Jeżeli sąd ma w tym zakresie wątpliwości, to trudno mówić o oczywistej niewykonalności układu. Ponadto interpretacja art. 288 ust. 1 p.u.n., która dopuszcza możliwość stwierdzenia niewykonalności układu poprzez opinię biegłego, w zasadzie czyni dookreślenie oczywistości tego stanu rzeczy zbędnym, a tym samym pomija ten element przepisu.

Wskazać należy, iż w niektórych przypadkach badanie przedmiotowej przesłanki będzie wyłącznie hipotetyczne. Z sytuacją taką możemy mieć do czynienia w przypadku układu likwidacyjnego, gdzie treść propozycji układowych sprowadza się do przejęcia majątku upadłego przez wskazanego w układzie wierzyciela albo wierzycieli z obowiązkiem spłaty pozostałych objętych układem. Zatwierdzenie układu w takim przypadku niejako zbiega się z jego wykonaniem, albowiem z momentem uprawomocnienia się postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia układu na wskazanych w nim wierzycieli przechodzą prawa przysługujące dotychczas upadłemu.

3. Fakultatywna przesłanka odmowy zatwierdzenia układu

³⁴ A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, teza 2 do art. 288.

³⁵ Tamże.

Regulacja zawarta w art. 288 ust. 2 p.u.n. ma na celu ochronę mniejszości wierzycieli głosujących przeciwko układowi, którzy jednak muszą wykazać dodatkową inicjatywę, polegającą na wniesieniu zarzutów przeciwko układowi. Pomimo spełnienia się wszystkich warunków, o których mowa w art. 288 ust. 2 p.u.n., tj. wystąpienia rażącego pokrzywdzenia wierzycieli, którzy głosowali przeciwko układowi, a następnie wnieśli przeciwko niemu zarzuty, sąd nie jest zobowiązany do odmowy jego zatwierdzenia. Ocenie sądu pozostawiono tutaj rozważenie kwestii, jakim interesom należy dać tutaj pierwszeństwo, tj. interesom większości wierzycieli głosujących za układem czy też przegłosowanej mniejszości. Na uwagę zasługuje w tym zakresie stanowisko wyrażone przez A. Witosza, że „w takiej sytuacji sąd będzie właściwie rozważał, czy zgodzić się na upadłość wierzyciela wnoszącego taki zarzut, ratując w istocie pozostałych wierzycieli, czy też nie. Rację będą tu więc raczej odgrywały przesłanki natury społecznej niż prawnej. Jeżeli więc zarzut o tej treści wnieśnie jeden lub kilku wierzycieli, zaś głosujących za układem będzie znaczna liczba, sąd bez wątpienia układ zatwierdzi”³⁶. Przechodząc do oceny warunków omawianej przesłanki, stwierdzić należy, iż wszystkie one muszą wystąpić łącznie³⁷. Brak któregośkolwiek z nich, np. niezgłoszenie zarzutów przez wierzyciela, powoduje, że odmowa zatwierdzenia układu w oparciu o dyspozycję art. 288 ust. 2 p.u.n. nie może mieć miejsca. Wykluczona jest bowiem możliwość orzekania w tym wypadku przez sąd z urzędu³⁸. Ustalenie, że wystąpiły dwa ostatnie warunki, nie nastręcza większych trudności. Natomiast „rażące pokrzywdzenie wierzycieli” jest niewątpliwie elementem wysoce subiektywnym. Z tego powodu, zdaniem D. Zienkiewicz, przy ustalaniu rażącego pokrzywdzenia sąd winien wziąć pod uwagę sytuację zarówno upadłego, jak i wierzyciela. Przy ustalaniu, czy krzywda jest rażąca, istotne są również możliwości finansowe upadłego i jego postawa wobec wierzycieli³⁹. Niewątpliwie ustalenie, czy warunki układu są rażąco krzywdzące, może nastąpić po uwzględnieniu treści układu oraz stosunków gospodarczych łączących upadłego z wierzycielami⁴⁰, jak również niekiedy może okazać się pomocne porównanie sytuacji skarżącego się wierzyciela z sytuacją innych wierzycieli będących w podobnym położeniu z punktu widzenia wielkości wierzytelności⁴¹. Jako przykłady rażącego pokrzywdzenia wierzycieli komentatorzy wskazują zazwyczaj sytuację, gdy wierzyciele mieliby zostać zaspokojeni w drodze układu w stopniu niższym, niż pozwalają na to możliwości

³⁶ A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, teza 4 do art. 288.

³⁷ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 5 do art. 288.

³⁸ Z. Świeboda, *Prawo...*, teza 5 do art. 288.

³⁹ D. Zienkiewicz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 640.

⁴⁰ F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 6 do art. 288.

⁴¹ K. Piasecki, *Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004, s. 269.

płatnicze upadłego⁴². W literaturze wskazano, że warunkiem rażąco krzywdzącym może być bez wątpienia okoliczność, że wskutek zatwierdzonego układu wierzyciel wnoszący taki zarzut sam zmuszony będzie do zgłoszenia wniosku o upadłość wobec redukcji jego wierzytelności⁴³.

W zakresie interpretacji art. 288 ust. 2 p.u.n. pomocne mogą okazać się tezy formułowane przez komentatorów *Prawa upadłościowego* oraz *Prawa o postępowaniu układowym*. Co prawda ustawodawca okresu międzywojennego w art. 192 p.u. i 65 p.p.u. posłużył się zwrotem „zbytnie pokrzywdzenie”. Niemniej jednak wydaje się, że zwroty „zbytnie pokrzywdzenie” i „rażące pokrzywdzenie” można, z pewnym zastrzeżeniem, uznać za bliskoznaczne. Najczęściej jako warunki zbyt krzywdzące dla wierzycieli wskazywano przypadki, gdy suma przypadająca wierzycielowi jest zbyt niska w stosunku do majątku upadłego, termin zaspokojenia jest zbyt odległy, zabezpieczenie udzielone przez dłużnika lub osobę trzecią jest niepewne⁴⁴. Pomimo podejmowanych prób wyjaśnienia, a raczej przybliżenia, znaczenia zwrotu „rażące pokrzywdzenie” stwierdzić należy, że nie jest możliwe *in abstracto* takie jego doprecyzowanie, które będzie możliwe do zastosowania w każdym przypadku. Zresztą powołane wyżej przykłady, wskazywane w literaturze, również mają charakter ogólny i w pewnym zakresie odwołują się do ocen. Raczej należy przyjąć, że sąd upadłościowy każdy taki przypadek winien oceniać indywidualnie przez pryzmat jego, czasami szczególnych, okoliczności. Nie oznacza to rzecz jasna, że należy porzucić próby formułowania kierunków, w jakich winna podążać interpretacja art. 288 ust. 2 p.u.n., jednocześnie akceptując, iż będą one miały, jak już wskazano, dość ogólnikowy charakter.

Literatura

- Allerhand M., *Prawo upadłościowe. Komentarz. Orzecznictwo*, Wydawnictwo STU, Bielsko-Biała 1999.
- Czajka D., *Układ w prawie układowym*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2002.
- Gurgul S., *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, wyd. 9, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013.
- Gurgul S., *Prawo upadłościowe i układowe. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003.
- Jakubecki A., Zedler F., *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Wolters Kluwer 2010.
- Kodeks cywilny. Komentarz do art. 1 – 534. Tom I*, red. E. Gniewek, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004.
- Kodeks cywilny. Komentarz. T. I*, red. K. Pietrzykowski Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1997.

⁴² Z. Świeboda, *Prawo...*, teza 4 do art. 288; F. Zedler, [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, wyd. cyt., teza 6 do art. 288.

⁴³ A. Witosz, [w:] *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012, teza 4 do art. 288.

⁴⁴ K. Piasecki, *Prawo...*, s. 316; M. Allerhand, wyd. cyt., s. 747.

- Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna*, red. A. Kidyba, Wydawnictwo Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010.
- Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, red. G. Bieniek, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2011.
- Korzonek J., *Prawo upadłościowe i prawo o postępowaniu układowym. Komentarz T. II*, Oficyna Wydawnicza, Bydgoszcz 1992.
- Machnikowski P., *Swoboda umów według art. 353¹ KC. Konstrukcja prawna*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005.
- Piasecki K., *Prawo upadłościowe. Prawo o postępowaniu układowym. Komentarz*, Bydgoszcz – Warszawa 1999.
- Piasecki K., *Ustawa prawo upadłościowe i naprawcze*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004.
- Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. A. Witosz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2012.
- Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, red. D. Zienkiewicz, wyd. 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Świeboda Z., *Komentarz do prawa upadłościowego i prawa o postępowaniu układowym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1996.
- Świeboda Z., *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2006.
- Trzaskowski R., *Granice swobody kształtowania treści i celu umów obligacyjnych*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2005.
- Witosz A., *Prawo upadłościowe i naprawcze. Zwięzły komentarz*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz – Katowice 2003.
- Witosz A., *Spółka w upadłości układowej*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008.

SCOPE OF COGNITION OF THE BANKRUPTCY COURT'S APPROVAL OF THE ARRANGEMENT IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

Summary: Bankruptcy and rehabilitation law act having repealed regulation introduced by two orders dating back to 1934, has altered a lot of legal institutions, particularly an arrangement concluded between a bankrupt and their creditors. Contrary to the former law the insolvency agreement ceased to be a homogeneous institution. Nevertheless, many principles remained immutable. The arrangement still requires court's approval to be legally effective, though the catalogue of conditions which oblige the court to set aside the arrangement has been slightly altered. The author of the article presents an analysis of conditions which lead to court's refusal when the approval of arrangement is considered.

Keywords: bankruptcy, arrangement, bankruptcy proceedings, bankruptcy court.